

Ulrich Richental Kostnická kronika

Historické rozprávanie o meste,
ktoré sa stalo stredom Európy,
a čo to znamenalo pre Slovákov a Čechov

Mária Papsonová
František Šmahel
Daniela Dvořáková

*Mária Papsonová
Fr. Šmahel*

VYDAVATEĽSTVO RAK

47. Príchod kráľa Žigmunda do Kostnice

Vo sviatočný deň Vianoc, keď sa písal rok tisícštyristopätnásť⁸⁷ po narodení Pána, prišli dve hodiny po poľnoci z Überlingenu do Kostnice najjasnejšie knieža a pán, pán Žigmund – rímsky kráľ etc. a pani Barbora, rímska kráľovná a jeho manželka, rodená grófka z Celje,⁸⁸ a s ňou kňažná Alžbeta – kráľovná Bosny,⁸⁹ ako aj kňažná Anna z Württembergu,⁹⁰ rodená grófka z Norimbergu. Spolu s kráľom prišiel najjasnejšie knieža vojvoda Ľudovít Saský. Z lodí sa odobrali do radničnej siene, kde sa asi hodinu zohrievali. Kostničania im darovali dva pozlátené baldachýny a veľa malvázie,⁹¹ ktorú oni i celý sprievod ochutnali, skôr ako sa pobrali na omšu. Jeden z baldachýnov niesli štyria kostníckí mešťania na žrdiach nad naším pánom kráľom. Boli to Heinrich z Ulmu, Heinrich Schilter, Hans Hagen a Heinrich Ehinger. Aj ten druhý baldachýn niesli nad rímskou a bosnianskou kráľovnou štyria kostníckí patricijovia, a to Konrád Mangolt, Konrád Bund, Gašpar Gumpost a Heinrich z Tettikofenu. Takto šli do katedrály so sviecami všetkých cechov a s množstvom ďalších sviec – bolo ich toľko, že zďaleka to vyzeralo, akoby horel dom. V katedrále zostali po celé ranné hodinky.⁹²

48. Vianočná omša v katedrále

Po rannej omši celebroidal náš Svätý Otec pápež prvú svätú omšu pri oltári Pána v nádhernej mitre zdobenej zlatom a drahými kameňmi. Infula

⁸⁷ Keďže rok sa obyčajne začínal Vianocami, uvádza tu Richental rok 1415; ide však o rok 1414.

⁸⁸ Kráľ Žigmund bol od roku 1405 druhýkrát ženatý, a to s Barborou Celjskou.

⁸⁹ Bosnianskym kráľom bol v tom období Štefan Ostoja z rodu Kotromaničovcov. Kráľovnou Alžbetou, ktorú spomína Richental, by tak mohla byť jeho druhá manželka Jelena. Štefan Ostoja bol pokrvne spríbuznený s kráľovnou Barborou, pretože jej stará matka z otcovej strany bola Katarína Kotromaničová.

⁹⁰ Grófka Alžbeta (nie Anna, ako mylne hovorí Richental) z Württembergu bola (od roku 1406) manželkou grófa Eberharta Mierneho a súčasne Žigmundovou neterou, a prišla preto v sprievode kráľovnej do Kostnice.

⁹¹ Slovom malvázia (podľa mesta Napoli di Malvasia v Lakónii) sa označovali všetky druhy talianskych a španielskych sladkých vín.

s tromi zlatými korunkami, zlatou hlavicou a zlatým krížom stála na ľavej strane oltára oproti pastofóriu. Ani raz si ju však nenasadil. Rímsky kráľ, ktorý kľáčal za ním tiež po ľavej strane pod zlatým baldachýnom, bol odtý ako evanjelista do vzácneho omšového rúcha. Za ním pod baldachýnom rímska kráľovná a kráľovná Bosny. Celebrovali Dominus dixit ad me etc. (Prehovoril ku mne Pán).⁹³ Keď došli k evanjeliu, vystúpil rímsky kráľ obklopený množstvom sviec na kazateľnicu a zaspieval evanjelium Exiit edictum etc. (Prišiel rozkaz kráľa Augusta).⁹⁴ Počas spievania stál pri ňom saský vojvoda a v ruke držal holý meč, ktorý pozdvihol tak, že jeho hrot smeroval proti cisárovej hlave. Žezlo držal namiesto falcgrófa jeden pán z Uhorska a korunu tiež jeden z Uhorska namiesto brandenburského markgrófa, lebo tí dvaja ešte nedorazili.⁹⁵ Po omši spievali Laudes (Chvály). To trvalo až do rozvidnenia. Nato celebraval pápež druhú omšu, ktorá sa volá Lux fulgebit (Svetlo dnes bude svietiť nad nami).⁹⁶ Po omši spievali primu, terciu a sextu a to trvalo až do deviatej hodiny. Za tým slúžil pápež tretiu omšu: Puer natus est nobis (Chlapček narodil sa nám),⁹⁷ ktorá trvala až do jedenástej. Na omšiach a všetkých obradoch bol prítomný rímsky kráľ, kráľovná a už menovaná kráľovná Bosny, takisto všetci kardináli, biskupi, arcibiskupi, patriarchovia, všetky kniežatá a duchovní i svetskí páni a trvalo to poriadne dlho. Nakoniec vyšiel pápež zo svätyne k oltáru kazateľa, všetkým udelil požehnanie a vrátil sa do paláca. Aj ostatní sa pobrali na panstvá, kde bývali.

⁹² Tzv. cirkevné hodinky, podľa ktorých Richental často označuje aj civilnú dennú dobu, mali sedem stupňov: 1. matutinum (mette) v tretej štvrtine noci; 2. (hora) prima: prvá hodina pri východe slnka; 3. (hora) tertia: tretia hodina uprostred dopoludnia; 4. sexta: šiesta hodina napoludnie; 5. nona: deväta hodina uprostred odopoludnia; 6. vespera, vešpery, nešpory: hodina pred západom slnka; 7. completorium: hneď po západe slnka.

⁹³ Na Vianoce každý kňaz celebraval (tak ako aj dnes) tri omše: v noci anjelskú, zavčasn rána pastiersku a predpoludním hlavnú omšu. Omše sa označujú podľa prvých slov introitu (vstupného spevu), v tomto prípade podľa žalmu 2, 7: „Pán mi povedal.“

⁹⁴ Luk. 2, 1; začiatok evanjelia prvej vianočnej omše.

⁹⁵ Keďže Žigmund bol aj uhorský kráľ, uhorskí páni vykonávali najvyššie kráľovské úrady v zastúpení kurfirstov, ktorí boli na to oprávnení.

⁹⁶ Iz 9, 2, introitus druhej vianočnej omše.

⁹⁷ Iz 9, 6, vstupné slová tretej vianočnej omše.